

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
КАФЕДРА ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри охорони праці та
техногенно-екологічної безпеки

Сергій АРТЕМ'ЄВ

« 27 » _____ серпня _____ 2019 року

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ»**

циклу загальної (вибіркової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань – 26 «Цивільна безпека»,
спеціальність – 261 «Пожежна безпека»
за освітньо-професійними програмами
«Пожежна безпека»
«Пожежогашіння та аварійно-рятувальні роботи»
«Аудит пожежної та техногенної безпеки»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Рекомендовано кафедрою охорони праці та техногенно-екологічної безпеки на:

2020-2021 навчальний рік

Протокол від «27» серпня 2019 року № 1

Перезатверджено. Завідувач кафедри ОП та ТЕБ _____ Сергій АРТЕМ'ЄВ

20__-20__ навчальний рік

Протокол від «__» _____ 20__ року № ____

Перезатверджено. Завідувач кафедри ОП та ТЕБ _____ Сергій АРТЕМ'ЄВ

20__-20__ навчальний рік

Протокол від «__» _____ 20__ року № ____

2019 рік

1. Анотація

Вивчення навчальної дисципліни «Культура безпеки» передбачає розкриття таких проблемних питань сьогодення, як:

- планетарні екосистеми та вплив людської діяльності на їх функціонування;

- небезпеки та їх сукупність, засоби і системи захисту від небезпек, проблеми перебування людини в оточуючому середовищі під час звичайних та надзвичайних ситуацій, моделі безпеки системи «людина - життєве середовище», алгоритми забезпечення безпеки і попередження небезпек шляхом вивчення загальних закономірностей їх виникнення, властивостей, наслідків впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек;

- теоретичні та практичні питання безпеки праці, особливості функціонування системи «людина-машина-середовище», аналіз факторів виробничого середовища та трудового процесу, якість організаційного і правового забезпечення трудової діяльності працюючих, заходи і засоби створення здорових і безпечних умов праці, запобігання виробничому травматизму, професійним захворюванням і отруєнням, аваріям (катастрофам) на виробництві.

Передбачається розвиток у здобувачів вищої освіти логічного мислення, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки дисципліни із повсякденним життям; формування світогляду, що базується на аксіологічних пріоритетах культури безпеки.

Навчання з дисципліни «Культура безпеки» проводиться майже на початку освітнього процесу, тому її теоретичні положення виступають певним підґрунтям для ефективного засвоєння здобувачами вищої освіти дисциплін циклу професійної підготовки.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Шароватова Олена Павлівна, доцент кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки факультету техногенно-екологічної безпеки, кандидат педагогічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 205. Телефон (робочий) – (057)707-34-57.
E-mail	sharovatova.elen@ukr.net
Наукові інтереси*	Культура безпеки. Безпека та гігієна праці. Теорія та методика професійної освіти. Соціальна педагогіка та педагогіка безпеки.
Професійні здібності*	Професійні знання, досягнення практичного змісту у сфері наукових інтересів, значний досвід викладацької діяльності.

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 14.30 до 15.30 у кабінеті № 205. У разі необхідності час додаткової консультації здобувача вищої освіти погоджується окремо.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: хімія, фізика, філософія, основи інформаційних технологій, основи пожежно-рятувальної справи, підготовка з надання домедичної допомоги тощо.

Постреквізити: пожежна безпека технологічних процесів, організація аварійно-рятувальних робіт, пожежна безпека територій, будівель та споруд, виконання та захист кваліфікаційної роботи.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Культура безпеки» є збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використання різних видів та форм рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя з урахуванням гендерних особливостей.

Зазначена мета реалізується за рахунок:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами раціонального природокористування, загальними положеннями нормативно-правових актів держави з питань охоронного законодавства та впливу сучасної екологічної кризи на динаміку розвитку надзвичайних екологічних ситуацій в Україні і світі;

- набуття майбутніми фахівцями чітких знань і вмінь щодо забезпечення необхідного рівня особистої та колективної безпеки у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в умовах повсякденної діяльності та виникнення ситуацій надзвичайного характеру;

- формування у здобувачів вищої освіти необхідного рівня знань та вмінь з правових й організаційних питань безпеки та гігієни праці, активної життєвої позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників відносно результатів трудової діяльності;

- формування світогляду здобувачів вищої освіти, що базується на аксіологічних пріоритетах культури безпеки, виявляючись у набутті відповідальності у справі забезпечення безпеки та усвідомленні необхідності обов'язкового виконання у повному обсязі всіх заходів її гарантування як чоловіками, так і жінками у межах науково-обґрунтованих критеріїв

прийняттю ризику.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Культура безпеки» є вміння застосовувати тенденції розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від впливу небезпечних чинників пожежі та обґрунтований вибір систем забезпечування пожежної безпеки, безпеки життєдіяльності та захисту довкілля.

До завдань вивчення навчальної дисципліни також віднесено:

- розкриття теоретичних основ екології, як науки;
- ознайомлення з основними законодавчими актами України з питань охорони навколишнього природного середовища; надання здобувачам вищої освіти загальних відомостей щодо організації екологічної діяльності на сучасних підприємствах;
- чітке розуміння небезпечних і шкідливих чинників у ситуаціях, що виникають у навколишньому середовищі, їх ідентифікація, пошук і обґрунтування оптимальних безпечних умов життя людини;
- аналіз закономірностей взаємодії людини з навколишнім середовищем в умовах трудової діяльності, а також методів та способів забезпечення її безпеки в різних умовах виробництва та побуту;
- набуття здобувачами вищої освіти знань, умінь і компетентностей ефективного вирішення завдань професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог безпеки та гендерних особливостей.

Після вивчення навчальної дисципліни «Культура безпеки» здобувачі вищої освіти повинні набути та отримати:

знання: з математичних та природничих наук у сфері професійної діяльності; про нормативно-правові засади забезпечення пожежної безпеки, питання правового регулювання забезпечення пожежної безпеки об'єктів і територій; з аналізу, організації та забезпечення роботи з питань охорони та безпеки праці; контролю щодо дотримання підлеглими норм та правил з охорони праці, пожежної безпеки та виробничої санітарії; щодо застосування тенденцій розвитку техніки та обґрунтованого вибору систем забезпечення пожежної безпеки та захисту довкілля.

уміння: пояснювати процеси впливу небезпечних чинників пожежі на навколишнє середовище; застосовувати теорії захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від впливу небезпечних чинників пожежі; передбачати екологічно-збалансовану діяльність, необхідний рівень індивідуальної безпеки та психічного здоров'я у разі виникнення типових небезпечних подій; аналізувати і прогнозувати суспільні явища й процеси; аналізувати об'ємно-планувальні рішення будівель та споруд, пред'являти вимоги нормативних документів щодо забезпечення безпеки людей на об'єктах різного призначення; контролювати дотримання вимог безпеки праці під час проведення робіт з рятування та евакуації людей, оперативного розгортання сил та засобів; аналізувати стан та рівень проведення адміністративно-громадського контролю та інструктажів в чергових караулах підрозділу; застосовувати навички безпечної роботи при використанні пожежного та спеціального оснащення.

комунікації:

- здатність контролювати дотримання підлеглими норм та правил з охорони праці, пожежної безпеки та виробничої санітарії;
- здатність планувати побудову відносин безпосередньо зі страховиками або через страхових посередників залежно від можливих надзвичайних ситуацій на об'єктах страхового захисту та ціни страхової послуги;
- здатність аналізувати, організовувати та забезпечувати роботу з питань охорони та безпеки праці.

автономію та відповідальність:

- прагнення до збереження навколишнього середовища.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

K09. Навички здійснення безпечної діяльності.

K10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ФК35АПТБ. Здатність контролювати дотримання підлеглими норм та правил з охорони праці, пожежної безпеки та виробничої санітарії.

ФК36АПТБ. Здатність планувати побудову відносин безпосередньо зі страховиками або через страхових посередників залежно від можливих надзвичайних ситуацій на об'єктах страхового захисту та ціни страхової послуги.

ФК42АПТБ. Здатність аналізувати, організовувати та забезпечувати роботу з питань охорони та безпеки праці.

Результати навчання:

ПРН03. Аналізувати і прогнозувати суспільні явища й процеси, знати нормативно-правові засади забезпечення пожежної безпеки, питання правового регулювання забезпечення пожежної безпеки об'єктів і територій.

ПРН04. Пояснювати процеси впливу небезпечних чинників пожежі на навколишнє середовище; застосовувати теорії захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від впливу небезпечних чинників пожежі, знання математичних та природничих наук у сфері професійної діяльності.

ПРН24. Передбачати екологічнозбалансовану діяльність, необхідний рівень індивідуальної безпеки та психічного здоров'я у разі виникнення типових небезпечних подій.

ФРН27АПТБ. Аналізувати стан та рівень проведення адміністративно-громадського контролю та інструктажів в чергових караулах підрозділу.

ФРН34АПТБ. Аналізувати об'ємно-планувальні рішення будівель та споруд, пред'являти вимоги нормативних документів щодо забезпечення безпеки людей на об'єктах різного призначення.

ФРН36АПТБ. Здатність застосовувати навички безпечної роботи при використанні пожежно-технічного та спеціального оснащення.

ФРН40АПТБ. Контролювати дотримання вимог безпеки праці під час проведення робіт з рятування та евакуювання людей, оперативного розгортання сил та засобів.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Заочна форма навчання
Рік підготовки	2-й
Семестр	4-й
Обсяг кредитів ECTS	3
Загальна кількість годин	90 год.
Лекції	4 год.
Практичні, семінарські	2 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	84 год.
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять (під час НЗ)
4 семестр (30 тижнів)		
1-5	<p>Модуль 1. Тема 1. Аспекти загальної екології. Екологія, як наука. Антропогенний вплив на компоненти навколишнього природного середовища. Виїзне заняття на підприємство. Природні ресурси та основи раціонального природокористування. Види техногенного забруднення. Методи та способи боротьби з техногенним забрудненням. Екологічна регламентація антропогенної діяльності. Ліквідація екологічних наслідків надзвичайних ситуацій. Види екологічного моніторингу. Напрямки екологічної безпеки.</p>	Лек – 2 год. ПЗ – 0 год. СР – 40 год.
6-10	<p>Модуль 2. Тема 2. Прикладні аспекти екології. Екологічна складова безпеки навколишнього середовища. Основні види надзвичайних екологічних ситуацій. Глобальні екологічні проблеми сучасності. Екологічні проблеми урбанізованих територій. Нормативно-правове забезпечення охорони навколишнього середовища. Тестування.</p>	

11-17	<p>Модуль 3. Тема 3. Загальні засади культури безпеки життєдіяльності та основ охорони праці. Мета і завдання основ охорони праці та культури безпеки життєдіяльності, як складової культури безпеки. Правові і наукові засади охорони праці та безпеки життєдіяльності. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці: основні поняття та визначення. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Фундаментальні закони з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці в Україні. Принципи правового регулювання управління охороною праці та безпекою життєдіяльності в Україні.</p>	
18-23	<p>Тема 4. Система «людина – навколишнє середовище» та її складові. Модель взаємодії людини з навколишнім середовищем. Людина, як головний елемент системи «людина – навколишнє середовище». Характеристика техногенного, природного та соціально-політичного середовищ мешкання людини. Фактори небезпек у навколишньому середовищі, їх види та наслідки впливу на життєдіяльність людини.</p>	<p>Лек – 2 год. ПЗ – 2 год. СР – 44 год.</p>
24-30	<p>Модуль 4. Тема 5. Небезпеки у навколишньому середовищі та фактори їх впливу на життєдіяльність людини. Небезпеки, їх види та властивості. Підходи до оцінки небезпек. Ризик, як оцінка небезпек. Ризик-орієнтований підхід до оцінки небезпек. Види та загальні властивості природних небезпек. Фактори ураження природних небезпек. Характеристика основних видів природних небезпек та їх впливу на життєдіяльність людини. Техногенні небезпеки: їх види, джерела, наслідки та передумови виникнення. Фактори ураження техногенних небезпек. Аварії та їх класифікація. Літосферні, атмосферні та гідросферні небезпеки. Захист населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Характеристика аварій. Дорожньо-транспортні пригоди та їх наслідки. Нещасні випадки у техногенному середовищі. Заходи захисту від техногенних небезпек. Соціально-політичні небезпеки: їх види та джерела. Загальна характеристика впливу на людину видів соціально-політичних небезпек. Тероризм, його характерні риси, схожість та відміни з диверсійними діями. Прояви та загрози терористичних актів з застосуванням вибухових</p>	

	пристроїв. Загрози технологічного тероризму в сучасних умовах. Правила поведінки в умовах загрози і скоєння терористичного акту. Модульний контроль. <i>Диференційований залік.</i>	
Всього		90 годин

Примітка: НЗ – настановні заняття; Лек – лекція; ПЗ – практичне заняття; СР – самостійна робота.

7. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Екологія: курс лекцій / Уклад. С.Р. Артем'єв, Є.О. Варивода, В.М. Лобойченко, О.Є. Васюков, В.В. Коврегін, В.А. Андронов. Х.: НУЦЗУ, 2013. 136 с. (електронна бібліотека НУЦЗУ)
2. Кучерявий В.П. Загальна екологія : Підруч. для студ. вищих навч. закл. Львів : Світ, 2010. 520 с.
3. Мягченко О.П. Основи екології: Підручник. К. : Центр учбової літератури, 2010. 312 с. (бібліотека НУЦЗУ)
4. Єременко С.А. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / С.А. Єременко, О.В. Бикова, В.В. Волощенко, В.І. Д'яконов, М.В. Бугас. К.: «Українська технологічна група», 2008. 317 с.
5. Мохняк С.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / С.М. Мохняк, О.С. Дацько, О.І. Козій та ін. Львів. Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2009. 264 с.
6. Мягченко О.П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства: Навчальний посібник / О.П. Мягченко. К.: Центр учбової літератури, 2010. 384 с.

Допоміжна

7. Бобровський А.Л. Екологічний менеджмент: Підручник. Суми: Університетська книга, 2009. 586 с.
8. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника та к.е.н., проф. М.К. Шапочки. Суми: Університетська книга, 2008. 759 с.
9. Заплатинський В.М. Полімовний тлумачний словник з безпеки: Підручник / В.М. Заплатинський. К.: Центр учбової літератури, 2009. 120 с.
10. Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навчальний посібник / Б.Д. Халмурадов. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 138 с.
11. Культура безпеки: методичні вказівки з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час вивчення дисципліни / Укладач: О.П. Шароватова. Харків, НУЦЗУ, 2020. 110 с. (електронна бібліотека НУЦЗ України).

Інформаційні ресурси

1. Міністерство екології та природних ресурсів України. - Режим доступу: <https://menr.gov.ua>.

2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. - Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua>.

3. Державна служба України з питань праці (Держпраці України). - Режим доступу: <http://dsp.gov.ua>.

4. Гендерний інформаційно-аналітичний центр. - Режим доступу: <http://krona.org.ua/story.html>.

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Культура безпеки» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);

друга – рейтингова шкала оцінювання – ECTS;

третья – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль / настановні заняття			
Модуль № 1	Лекції	1	5
Модуль № 2	Практичні заняття	-	20
Модуль № 3	Лекції	1	5
Модуль № 4	Практичні заняття	1	20
Разом за поточний контроль			30
II. Самостійна робота / виконання контрольної роботи*			45
III. Диференційований залік			25
<i>Додаткові обов'язкові завдання та науково-дослідна діяльність здобувача вищої освіти</i>			<i>до 10</i>
Разом за всі види навчальної роботи			100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача вищої освіти впродовж настановних занять;

- контролю самостійної роботи - виконання здобувачем вищої освіти контрольної роботи;

- підсумкового контролю успішності.

До уваги можуть братись *додаткові необов'язкові завдання та науково-дослідна діяльність* здобувача вищої освіти.

Поточний контроль проводиться під час настановних занять (лекцій та практичного заняття). Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти за змістом визначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих навичок під час виконання практичного завдання.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів у межах лекційного заняття (оцінюється від 0 до 5 балів):

5 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом, орієнтується в конкретній темі, аргументовано висловлює свої думки та наводить приклади;

4 бали – здобувач орієнтується в обговорюваній тематиці, наводить приклади та висловлює свої думки;

3 бали – здобувач частково орієнтується в обговорюваній тематиці та може навести приклади;

2 бали – здобувач частково орієнтується в обговорюваній тематиці та може окреслити деякі її аспекти;

1 бал – здобувач поверхово орієнтується в обговорюваній тематиці і не може окреслити основні її аспекти;

0 балів – здобувач не орієнтується в обговорюваній тематиці, не знаходить відповіді на проблемні питання (за змістом лекції), у висловлюваннях щодо окремих положень припускається суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка його подання, культура мовлення, емоційність та переконаність, аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється від 0 до 20 балів):

16-20 балів – завдання виконане у повному обсязі, відповідь вірна, наведено певну (переконливу) аргументацію, використані професійні терміни, відсутні граматичні і стилістичні помилки;

11-15 балів – завдання виконане, але обґрунтування відповіді непереконливе, недостатньо використано професійну термінологію, допущені (не)значні граматичні або стилістичні помилки;

6-10 балів – завдання виконане частково, обґрунтування відповіді недостатнє, професійна термінологія відсутня, наявні граматичні або стилістичні помилки;

1-5 балів – завдання виконане частково, з наявністю (грубих) помилок, обґрунтування відповіді та професійна термінологія відсутні, наявні значні граматичні та стилістичні помилки;

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття завдання, цілісність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, обґрунтовувати відповідь та

використовувати професійну термінологію, акуратність оформлення роботи, самостійність виконання.

Контрольна робота є складовою контролю *самостійної роботи* здобувачів вищої освіти, яка виконується у вигляді письмової роботи під час періоду теоретичного самостійного навчання.

Після самостійного вивчення курсу «Культура безпеки» для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу не пізніше ніж за п'ять діб до терміну складання контролю з дисципліни. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання диференційованого заліку з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених критеріїв. У день складання диференційованого заліку контрольні роботи на рецензування не приймаються.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти при виконанні контрольної роботи (оцінюється від 0 до 45 балів):

43-45 балів – контрольна робота здобувачем вищої освіти виконана в повному обсязі, на всі запропоновані питання дані вірні відповіді, практичні завдання виконані правильно, використані актуальні джерела інформації, дотримано (всі) вимоги до виконання, зауважень немає;

40-42 бали – контрольна робота виконана в повному обсязі, запропоновані питання мають вірні відповіді, практичні завдання виконані правильно, використано достатній перелік джерел інформації, дотримано (всі) вимоги до виконання, але наявні незначні помилки;

36-39 балів – контрольна робота виконана майже на 90 % від загального обсягу, запропоновані питання мають відповіді, практичні завдання виконані, однак перелік використаних джерел інформації потребує розширення, вимоги до виконання дотримано, але у певних складових роботи наявні помилки;

31-35 балів – обсяг виконаних завдань контрольної роботи становить 75 % від загального, запропоновані питання мають відповіді, практичні завдання виконані, однак деякі з використаних джерел інформації не є актуальними, вимоги до виконання дотримано, але у певних складових роботи наявні помилки;

26-30 балів – контрольна робота виконана не повністю, не всі запропоновані питання мають правильні відповіді, практичні завдання виконані частково, деякі з використаних джерел інформації не є актуальними, у певних складових роботи наявні помилки, технічні вимоги до виконання дотримані не повністю;

21-25 балів – контрольна робота виконана на 50 % від загального обсягу, запропоновані питання мають частково правильні відповіді, практичні завдання виконані також частково або мають помилкові відповіді, перелік використаних джерел інформації потребує доопрацювання, дотримані не всі технічні вимоги до виконання;

16-20 балів – виконана лише частина завдань контрольної роботи,

теоретичні питання мають відповіді, практичні завдання виконані частково, перелік використаних джерел інформації переважно не є актуальним, у роботі наявні помилки, технічні вимоги до виконання загалом не дотримані;

10-15 балів – обсяг виконаних завдань контрольної роботи становить менше 50 % від загального, виконана лише частина теоретичної та практичної складової, у роботі наявні невідповідності та помилки, використані джерела інформації не актуальні, технічні вимоги до виконання загалом не дотримані;

5-9 балів – виконана лише теоретична або практична частина контрольної роботи, наявні суттєві невідповідності, варіант роботи не відповідає вимогам, перелік використаних джерел інформації відсутній, наявні граматичні та технічні помилки;

1-4 бали – в цілому обсяг виконаних завдань контрольної роботи складає менше 25 % від загального обсягу, відсутній перелік використаних джерел інформації, у роботі наявні невідповідності, (грубі) змістовні, граматичні та технічні помилки;

0 балів – завдання, передбачене для контрольної роботи, здобувачем вищої освіти виконане з допущенням грубих помилок у частині визначення варіанту, розкриття змісту та наведених відповідей, наявні невідповідності сучасним джерелам інформації або завдання контрольної роботи взагалі не виконане.

Методичні вказівки з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час вивчення дисципліни «Культура безпеки» містяться в електронній бібліотеці НУЦЗУ (*Культура безпеки: методичні вказівки з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час вивчення дисципліни / Укладач: О.П. Шароватова. Харків, НУЦЗУ, 2020. 110 с.*).

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувачів вищої освіти, яка передбачає створення умов для повної реалізації ними творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувач вищої освіти може обрати одну з актуальних в умовах сьогодення тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі реферату, презентації, добірки відеоматеріалів, створення відео- або фоторяду.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти (оцінюється від 1 до 10 балів):

9-10 балів – здобувач вищої освіти обрав одну з гостро актуальних в умовах сьогодення тем та самостійно виконав поглиблене теоретичне дослідження. Логічно і послідовно розкрив складові позиції, виявив вміння аналізувати, узагальнювати і викладати матеріал, не допускаючи помилок. Робота оформлена у формі презентації або відео-/фоторяду. Продемонстровані вміння працювати з актуальними джерелами інформації та сучасними програмними продуктами.

6-8 балів - здобувач вищої освіти обрав одну з актуальних тем та самостійно виконав поглиблене теоретичне дослідження. Логічно і послідовно розкрив складові позиції, виявив вміння аналізувати, узагальнювати і викладати

матеріал, не допускаючи помилок. Робота оформлена у формі презентації або реферату. Продемонстровані вміння працювати з актуальними джерелами інформації.

3-5 балів – здобувач вищої освіти обрав одну з актуальних тем та виконав теоретичний огляд. Послідовно розкрив складові позиції, виявив вміння узагальнювати і викладати матеріал. При цьому теоретичні положення використані грамотно, але вони недостатньо обґрунтовані або містять несуттєві помилки. Робота оформлена у формі презентації або реферату.

1-2 бали – здобувач вищої освіти обрав одну з тем курсу та послідовно розкрив її складові позиції, виявивши вміння узагальнювати матеріал. При цьому викладено тільки основний матеріал, не конкретизовано і не достатньо чітко сформульовано окремі положення. Теоретичні положення наведені грамотно, але недостатньо обґрунтовані і містять несуттєві помилки. Робота оформлена у формі реферату і має компілятивний характер.

Викладачем оцінюється розуміння здобувачем вищої освіти понятійного апарату, самостійність, логічність та послідовність мислення, переконаність у своїх судженнях, уміння виділяти головне, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки, окреслювати перспективу розвитку ідеї або проблеми, здатність використовувати джерела інформації, унікальність та запозичення текстової частини (наявність плагіату), уміння публічно чи письмово представити підготовлений матеріал.

Підсумковий контроль успішності проводиться на завершальному етапі з метою оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти, оцінки їх знань і навиків за обсягом, якістю, глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності відповідно до моделі фахівця, проводиться у формі диференційованого заліку.

Диференційований залік проводиться за білетами. Рівномірне розподілення матеріалу у білетах, різноманітність запитань, повнота охоплення прочитаного курсу, відповідний підбір завдань - значною мірою сприяють об'єктивності оцінки.

Додаткові запитання ставляться за тим матеріалом, який висвітлює або побічно торкається у своїй відповіді здобувач вищої освіти. Для уточнення оцінки знань не виключається можливість додаткових запитань за іншими розділами курсу.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час диференційованого заліку (оцінюється від 0 до 25 балів):

20-25 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повністю, логічно і послідовно розкрив питання білету, виявив вміння застосовувати існуючі методики, наводити приклади, самостійно аналізувати, узагальнювати і викладати матеріал не допускаючи помилок. При відповіді продемонстровані вміння самостійно працювати з додатковою літературою.

15-20 балів – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, однак при наданні відповіді на деякі питання не вистачає

достатньої глибини та аргументації, наявні несуттєві неточності та незначні помилки, які не впливають на загальну правильність відповіді.

10-15 балів – здобувач вищої освіти засвоїв тільки основний матеріал, не знає окремих положень, допускає неточності у відповіді, не вміє достатньо чітко сформулювати окремі положення, порушує послідовність у викладанні матеріалу, має певні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням.

5-10 балів – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, зміст визначених питань розкриває недостатньо, допускаючи при цьому суттєві неточності. Відповідь задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.

1-5 балів – здобувач вищої освіти не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не вміє логічно і послідовно викласти основні положення і має значні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням. Для отримання заліку необхідне доопрацювання.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Для отримання заліку необхідне значне доопрацювання.

Перелік питань для підготовки до диференційованого заліку :

1. Визначення поняття «екологія», ким і коли введено.
2. Види та структура сучасної екології, характеристика.
3. Визначення понять «екосистема», «біосфера».
4. Чим займається геоecологія, техноecологія.
5. Групи ecологічних факторів.
6. Абіотичні фактори, групи.
7. Біотичні фактори, групи.
8. Визначення понять «гомеостаз», «конкуренція».
9. Визначення понять «паразитизм», «ecологічна валентність».
10. Класифікація екосистем.
11. Підходи до оцінки антропогенного впливу, характеристика.
12. Визначення понять «вилучення ресурсів», «вичерпання ресурсів».
13. Сутність фізичного забруднення, наведіть приклади.
14. Сутність хімічного забруднення, наведіть приклади.
15. Сутність теплового забруднення, наведіть приклади.
16. Ерозія ґрунтів, види ерозії.
17. Сутність прямого та непрямого впливів на трансформацію рельєфу.
18. Завдання раціонального використання природних ресурсів.
19. Напрями та принципи раціонального природокористування.
20. Класифікація природних ресурсів.
21. Відновлювальні ресурси.
22. Практично невичерпні ресурси.
23. Платежі, види платежів.
24. Податки, види податків.

25. Визначення понять «акциз», «кредит», «грант», «дотація», «субсидія».
26. Функції управління НПС.
27. Надати визначення поняття «екологічний моніторинг».
28. Види та рівні екологічного моніторингу.
29. Основні терміни та визначення екології (вид, популяція, біосфера, екосистема, екологічний фактор, гомеостаз, адаптація), предмет екології.
30. Класифікація екосистем, стисла характеристика.
31. Підходи до процесів порушення навколишнього середовища, стисла характеристика.
32. Основні види антропогенного забруднення природного середовища, стисла характеристика.
33. Екологічні податки, види, характеристика.
34. Поняття «дотація», «субсидія», «грант», Характеристика.
35. Види екологічного моніторингу, стисла характеристика.
36. Завдання та рівні екологічного моніторингу.
37. Надзвичайні екологічні ситуації, основні види.
38. Передумови та алгоритм розвитку надзвичайних екологічних ситуацій.
39. Аксиоми виникнення та етапи розвитку потенційних небезпек.
40. Принципи охорони навколишнього природного середовища.
41. Види відповідальності за порушення вимог природоохоронного законодавства, стисла характеристика.
42. Поняття про екологічні стандарти та екологічні нормативи.
43. Види контролю за станом природного середовища, стисла характеристика.
44. Природні ресурси загальнодержавного значення.
45. Поняття екологічної безпеки, основні групи вимог.
46. Основні терміни та визначення Закону України «Про охорону атмосферного повітря».
47. Основні терміни та визначення водного кодексу України.
48. Категорії земель, землі оборони.
49. Екологічна криза та екологічна катастрофа: їх основні прояви.
50. Види впливу небезпечних природних явищ на екосистеми, характеристика.
51. Заходи захисту від природних стихійних явищ.
52. Поняття навмисного та ненавмисного впливу на середовище.
53. Напрями та рівні управління екологічною безпекою, характеристика.
54. Основні глобальні екологічні проблеми людства.
55. Види забруднення гідросфери, стисла характеристика.
56. Способи очищення води, стисла характеристика.
57. Склад атмосфери, функції озоносфери.
58. Культура безпеки, як елемент загальної культури.
59. Мета і завдання культури безпеки життєдіяльності, як складової культури безпеки.
60. Аксиоми безпеки життєдіяльності.
61. Безпека життєдіяльності: основні поняття та визначення.

62. Небезпеки: їх види та загальні властивості.
63. Загальні причини зростання рівня небезпек у сучасному світі.
64. Ризик як фактор потенційної небезпеки.
65. Методи оцінки ризику.
66. Концепція прийняттого ризику.
67. Ризик-орієнтований підхід до оцінки та управління ризиком.
68. Модель взаємодії людини з навколишнім середовищем.
69. Характеристика техногенного, природного та соціально-політичного середовищ мешкання людини.
70. Фактори небезпек у навколишньому середовищі, їх види та наслідки впливу на життєдіяльність людини.
71. Природні небезпеки.
72. Характеристика літосферних стихійних лих.
73. Небезпеки гідросферного походження.
74. Атмосферні стихійні лиха.
75. Біологічні фактори небезпеки.
76. Патогенні мікроорганізми.
77. Стихійні лиха, які завдають шкоди сільському господарству.
78. Правила поведінки людей при небезпеках природного характеру.
79. Регіональний комплекс природних загроз (на прикладі регіону проживання).
80. Техногенні небезпеки: їх види та джерела виникнення.
81. Аварії та їх класифікація.
82. Дорожньо-транспортні пригоди та їх наслідки.
83. Соціальні фактори небезпеки.
84. Шкідливі звички (наркоманія, алкоголізм, тютюнопаління).
85. Соціальні хвороби (СНІД, туберкульоз, венеричні захворювання).
86. Злочинність як соціальна проблема.
87. Корупція і криміналізація суспільства як небезпеки сучасності.
88. Торгівля людьми.
89. Небезпеки сучасного світу: маніпуляція свідомістю.
90. Небезпеки соціально-економічного характеру (безробіття, бідність, голод).
91. Гендерна рівність: культурна революція чи соціальна небезпека?
92. Суїцид та типологія суїцидальної поведінки.
93. Комбіновані небезпеки.
94. Небезпеки в умовах урбанізації.
95. Інформаційна потреба людини та безпека.
96. Небезпеки харчування в умовах сьогодення.
97. Соціально-політичні небезпеки: їх види та джерела.
98. Тероризм його характерні риси.
99. Загрози технологічного тероризму в сучасних умовах.
100. Правила поведінки в умовах загрози і скоєння терористичного акту.

Отримані здобувачем вищої освіти бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ECTS згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	відмінно
80-89	B	добре
65-79	C	
55-64	D	задовільно
50-54	E	
35-49	FX	незадовільно
0-34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

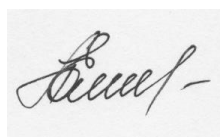
2. Активна участь в обговоренні навчальних питань, змістовна підготовка до практичного заняття за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань контрольної роботи.

3. Під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з навчальною метою і з дозволу керівника заняття.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. При виконанні самостійної роботи до захисту допускаються роботи (реферати), які містять більшу частину оригінального тексту при перевірці на плагіат.

Розробник:
доцент кафедри охорони праці
та техногенно-екологічної безпеки

Олена ШАРОВАТОВА